

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни**

«ГЕОГРАФІЯ РЕЛІГІЙ І КУЛЬТУР»

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Галузь знань **24 Сфера обслуговування»**

Спеціальність **242 «Туризм»**

Освітня програма **«Туризм»**

Вид дисципліни **за вибором**

Факультет **міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач: канд. екон. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Ірина ПАНОВА

1. Навчальний контент:

Тема 1. Визначення релігійного туризму.

Паломництво як форма релігійного туризму.

Релігієзнавство як галузь гуманітарного знання. Е.Тейлор – родоначальник релігієзнавства. Предмет, об'єкт і структура релігієзнавства. Теоретичне та історичне релігієзнавство. Філософія релігії. Соціологія релігії. Психологія релігії. Лінгвістичне релігієзнавство. Методологічні принципи релігієзнавства. Методи дослідження в релігієзнавстві. Релігієзнавство і теологія. Релігієзнавство та атеїзм. Практичний сенс релігієзнавства.

Історичні підходи до визначення релігії. Етимологія терміну «релігія». Богословське та світське визначення релігії. Концепції релігії. Теорії походження релігії. Природа релігії. Віра у надприродне – головна ознака будь-якої релігії. Особливості віри у надприродне. Структура релігії. Релігійна свідомість та її рівні. Релігійні уявлення. Релігійні почуття. Культова та позакультова релігійна діяльність. Релігійний культ. Релігійні організації: церква, секта, деномінація, харизматичний культ. Функції релігійних організацій. Релігія в життєдіяльності особи та суспільства. Функції релігії.

Тема 2. Історія розвитку географічно-релігійних досліджень

Походження релігії: богословське та наукове пояснення. Класифікація релігій. Політеїзм. Монотеїзм. Загальна характеристика релігій світу. Ранні форми релігій (родоплемінні): тотемізм, фетишизм, магія, анімізм, аніматизм, анімалізм, шаманство, культ предків. Особливості національних релігій. Ранні національні релігії (етнічні релігії). Пізні національні релігії (етнодержавні релігії). Світові релігії. Нетрадиційні релігії, нові релігійні рухи. Загальна характеристика релігійних систем стародавніх систем вірувань. Релігії Месопотамії, Стародавнього Єгипту, Греції та Риму. Вірування давніх кельтів та германців.

Тема 3. Національні релігії сучасності.

Особливості становлення та характерні риси етнодержавних релігій. Релігії Давньої Індії. Головні особливості розвитку та релігійної системи індуїзму. Віровчення та культ індуїзму. Напрямки індуїзму. Особливості джайнізму. Сикхізм – впливова релігійна течія сучасної Індії. Конфуціанство та даосизм – національні релігії Китаю. Філософсько-етичні та релігійні засади конфуціанства. Особливості культу в даосизмі. Синтоїзм – національна релігія японців. Культова система синтоїзму. Іудаїзм – класична форма монотеїстичної, національної релігії. Історичні умови виникнення та розвитку іудаїзму. Талмуд – священна книга іудаїзму.

Філософські і моральні принципи іудаїзму. Іудейські обряди та свята. Напрями та течії в іудаїзмі.

Тема 4. Історія та сучасний стан релігій в Україні.

Дохристиянські вірування українського народу. Головні дохристиянські боги. Початок християнства на українських землях. Хрещення України – Русі. Головні етапи розвитку християнства в Україні. Зв'язок релігійного і національного в етноісторичному розвитку України. Поліконфесійний склад населення України. Особливості православ'я в суверенній Україні. Українська православна церква (УПЦМП), Українська православна церква Київського патріархату (УПЦКП), Українська автокефальна православна церква (УАПЦ), Українська греко-католицька церква (УГКЦ), Римо-католицька церква. Протестантські релігійні об'єднання та громади. Географічна мережа віруючого населення України. Неорелігії в Україні. Релігія в українській діаспорі.

Тема 5. Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі

Духовне життя людини в умовах глобалізації. Поняття «неорелігії», «нетрадиційні релігії», «неоязичництво», «синтетичні релігії», «комерційні культи». Сучасні форми окультизму. Орієнталістські рухи (теософія, вчення Рерихів, рух ХареКришна). Релігійні системи та секти деструктивної спрямованості (церква Сайєнтології, Свідки Єгови, Церква Муна, «Біле братство», «Богородичний центр»). Псевдобіблійні (псевдоевангельські) секти (неоп'ятидесятники, Свідки Єгови, мормони). Рух «Нова ера» («Ньюейдж»), «Нове покоління».

Дистанційний курс: Панова І.О. **Географія релігій і культур** // Навчально-методична праця. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/>

Рекомендована література

Основна література

1. Душевна релігія: священне писання, традиційний устрій, моральний закон і богословська наука релігійної віри в найвищу цінність людини / Упоряд. [Юрій Вадимович Шеляженко](#). – Київ : Видавець Ю.В.Шеляженко, 2015 . – 123 с.
2. Особливості релігійного і церковно-релігійного самовизначення громадян України: Тенденції 2000-2020 рр. : (Інформаційні матеріали.[підготовлені до чергового засідання постійно діючого Круглого столу "Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин" 25 лист. 2020 р.] . – Київ : Видання Центру Разумкова, 2020 . – 110 с.
3. Єврейська культура в Україні (друга пол. XIX -перша пол. XX ст.): музейні колекції та театральне мистецтво : Міжнародна наукова конференція (2018; Львів) :

доповіді та повідомлення : пер. с нем., пол. / [Львівський історичний музей](#), [Всеукраїнський єврейський благодійний фонд "Хесед-Ар'є"](#), [Представництво австрійської служби академічних обмінів у Львові](#) ; Ред.-упоряд. [Роман Лаврентій](#) ; Літ.ред. [Ніна Леонідовна Бічуя](#) ; Пер. [Маріанна Йосифович](#), [Уляна Рой](#) . – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету ім. І.Франка, 2019 . – 256 с.

4. Культурна спадщина Слобожанщини. Культура і мистецтво. Число 41 : збірка наукових статей / [Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації](#), [Харківський художній музей](#), [Харківський науково-методичний центр охорони культурної спадщини](#), [Харківське дворянське зібрання](#) ; Гол.ред. [Юрій Іванович Палкін](#) . – Харків : Курсор, 2019 . – 210 с.

5. Культурна спадщина Слобожанщини. Охорона культурної спадщини і музейна справа. Культура і мистецтво. Ювіляри.Число.46 : збірка наукових статей / [Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації](#), [Харківський художній музей](#), [Харківський науково-методичний центр охорони культурної спадщини](#), [Харківське дворянське зібрання](#) ; Гол.ред. [Юрій Іванович Палкін](#) ; Бібліогр. ред. [Світлана Борисівна Глибицька](#) . – Харків : Курсор, 2020 . – 214 с.

6. Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій : науково-практична конференція (2018; Харків) : матеріали / [Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва](#) ; Редкол.: [Л.Г. Омельченко](#), [О.Г. Бугайченко](#), [Н.М. Роман](#) . – Харків : ТОВ "Друкарня Мадрид", 2018 . – 465 с.

7. Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації : науково-практична конференція (2019; Харків) : матеріали / Редкол.: [Л.Г. Омельченко](#), [О.Г. Бугайченко](#), [Н.М. Роман](#) . – Харків : ТОВ "Друкарня Мадрид", 2019 . – 397 с.

8. Anderson, B (2017) Cultural geography I: Intensities and forms of power. *Progress in Human Geography* 36: 1136–1153.

9. Anderson, B (2018) Cultural geography II: The force of representations. *Progress in Human Geography*. DOI: 1177/0309132518761431.

10. Anderson, B. (2020). Cultural geography III: The concept of ‘culture’. *Progress in Human Geography*, Vol. 44 issue: 3, 608-617 DOI <https://doi.org/10.1177/0309132519856264>

11. Bartolini, N, Raghuan, P, Revill, G (2017) Provocations for the present: What culture for what geography? *Social and Cultural Geography* 17(6): 745–752.

12. Cultural theory and popular culture : an introduction / [John Storey](#) . – 8th ed . – London; New York : Routledge, 2018 .

13. De la Cadena, M, Blaser, M (eds) (2018) *A World of Many Worlds*. Durham: Duke University Press

14. Harris, E, Nowicki, M (2018) Cultural geographies of precarity. *Cultural Geographies* 25(3): 387–391.

15. Park, C. (2004) Religion and geography. Chapter 17 in Hinnells, J. (ed) *Routledge Companion to the Study of Religion*. London: Routledge

Допоміжна література

1. Актуальні питання соціально значущої діяльності церков та релігійних організацій в Україні / за ред. А. Колодного – К.: “Благовіст”, 2007. – 547 с.
2. Борисова, О.В. (2020). Спеціалізований туризм. Київ: Видавничий дім «Кондор». 360 с.
3. Панченко, С.А. (2017). Феномен релігійного туризму і паломництва в культурологічному вимірі. Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство. Вип. II(9). 63–67
4. Панченко С. А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи. Монографія. Київ: Автограф, 2019. 163 с.
5. Патійчук В. Функціональні особливості організації релігійно-паломницьких турів / В. Патійчук // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2015. – № 15 (316). – С. 23–31.
6. Після пандемії паломництво до Святої землі зміниться (2020). Католицький Медіа-Центр Конференції римсько-католицьких єпископів в Україні. 6.05. URL: <http://kmc.media/2020/05/06/pislya-pandemiyi-palomnyctvo-dosvyatoyi-zemli-zminytsya.html>
7. Черній А. Релігієзнавство: підручник / А. Черній. — К. : Академвидав, 2008. - 400 с Чернышев, В.М. Религиоведение [Текст]: учебник / В.М.Чернышев. - Киев: Изд-во имени святителя Льва, папы Римского, 2003.
8. Akbulut, O., Ekin, Y. (2020). Precautions Taken Against the COVID-19 by Presidency of Religious Affairs in terms of Hajj and Umrah pilgrimage: The case of Turkey. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 163–169.
9. Borysova O., Huzik T., Fylypovych L. (2020). Ukraine as a religious destination. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*: Vol. 40, Iss. 9. 76–97. URL: <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol40/iss9/6/>
10. Di Giovine, M. A. (2020). Padre Pio, Pandemic Saint: The Effects of the Spanish Flu and COVID-19 on Pilgrimage and Devotion to the World's Most Popular Saint. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 130–154.
11. Dowson, R. Rev. (2020). A Discussion of the Practical and Theological Impacts of COVID-19 on Religious Worship, Events and Pilgrimage, from a Christian Perspective. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 33–51.
12. Faris, H.M., Griffin, K.A. Dr. (2020). The Impact of COVID-19 on Religious Tourism and Pilgrimage to the Holy City of Karbala. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 75–84.
13. Korstanje, M.E. (2020). The Impact of Coronavirus on Religious Tourism: Is this the End of Pilgrimage? *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8.23–32. Manhas, P.S., Nair, B.B. (2020). Strategic Role of Religious Tourism in Recuperating the Indian Tourism Sector Post-COVID-19. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 52–66.
14. Yasin, R., Jauhar, J., Rahim, N.F.A., Namoco, S., Bataineh, M. S. E. (2020). COVID-19 and Religious Tourism: an overview of impacts and implications. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. Vol.8. 155–162

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Ватикану [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.vatican.va/>
2. Офіційний сайт УПЦ-КП [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.kievpatr.org.ua>
3. Офіційний сайт УГКЦ [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.ugcc.org.ua>
4. Православна Харківщина [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://pravoslavie.kharkov.ua>
5. Релігійний туризм [Електронний ресурс] – режим доступу: http://risu.org.ua/ua/relig_tourism
6. Свято-Воскресенський Теплодарський жіночий монастир Одеської єпархії [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://blagovest.church.ua>
7. Туроператори, турфирми, турагентства, туристические компании, туристические агенты Украины [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://returist.com/agencies>
8. Українська православна церква Київського Патріархату Харківська Єпархія [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://cerkva.kharkov.ua>
9. Храм прп. Федора Освященного (Київський Ієрусалим) [Електронний ресурс] – режим доступу: www.feodor.kiev.ua
10. Християнские храмы [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.truechristianity.info/churches.php>
11. World Tourism [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.world-tourism.org/>

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Семінар 1. Визначення релігійного туризму. Паломництво як форма релігійного туризму

Обговорення наступних питань:

1. Релігієзнавство як галузь гуманітарного знання.
2. Е.Тейлор – родоначальник релігієзнавства.
3. Предмет, об'єкт і структура релігієзнавства.
4. Теоретичне та історичне релігієзнавство. Філософія релігії. Соціологія релігії. Психологія релігії.
5. Лінгвістичне релігієзнавство.
6. Методологічні принципи релігієзнавства. Методи дослідження в релігієзнавстві.
7. Релігієзнавство і теологія.

8. Релігієзнавство та атеїзм

Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

Семінар 2. Історія розвитку географічно-релігійних досліджень

Обговорення наступних питань:

1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Структура сучасного релігієзнавства.
2. Теорії походження релігії.
3. Релігія як сфера духовної культури, її елементи і структура. Особливості релігійної свідомості.
4. Функції релігії та її роль в житті суспільства

Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

Семінар 3. Національні релігії сучасності

Обговорення наступних питань:

1. Історичні підходи до визначення релігії. Етимологія терміну «релігія».
2. Богословське та світське визначення релігії.
3. Концепції релігії. Теорії походження релігії.
4. Природа релігії. Віра у надприродне – головна ознака будь-якої релігії.
5. Особливості віри у надприродне.
6. Структура релігії. Релігійна свідомість та її рівні. Релігійні уявлення. Релігійні почуття.
7. Релігійний культ. Релігійні організації: церква, секта, деномінація, харизматичний культ.
8. Функції релігійних організацій. Релігія в життєдіяльності особи та суспільства. Функції релігії.

Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

Семінар 4. Історія та сучасний стан релігій в Україні

Обговорення наступних питань:

1. Дохристиянські вірування українського народу. Головні дохристиянські боги.
2. Початок християнства на українських землях. Хрещення України – Русі.
3. Головні етапи розвитку християнства в Україні. Зв'язок релігійного і національного в етноісторичному розвитку України.
4. Поліконфесійний склад населення України. Особливості православ'я в суверенній Україні. Українська православна церква (УПЦМП), Українська православна церква

Київського патріархату (УПЦКП), Українська автокефальна православна церква (УАПЦ), Українська грекокатолицька церква (УГКЦ), Римо-католицька церква.

5. Протестантські релігійні об'єднання та громади.

6. Географічна мережа віруючого населення України.

7. Неорелігії в Україні. Релігія в українській діаспорі.

Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

Семінар 5. Проблеми релігійного розвитку людства на сучасному етапі

Обговорення наступних питань:

1. Духовне життя людини в умовах глобалізації.

2. Поняття «неорелігії», «нетрадиційні релігії», «неоязичництво», «синтетичні релігії», «комерційні культи». Сучасні форми окультизму. 3. Орієнталістські рухи (теософія, вчення Рерихів, рух ХареКришна). 4. Релігійні системи та секти деструктивної спрямованості (церква Сайєнтології, Свідки Єгови, Церква Муна, «Біле братство», «Богородичний центр»).

5. Севдобіблійні (псевдоевангельські) секти (неоп'ятидесятники, Свідки Єгови, мормони). Рух «Нова ера» («Ньюейдж»), «Нове покоління».

Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни:

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Поняття релігії. Богословське (церковне) та світське розуміння її суті, змісту, структури та джерел походження.
2. Релігія, релігієзнавство та богослов'я (теологія).
3. Богослов'я (теологія) як релігійно-конфесійне вчення про Бога.
4. Релігієзнавство як світська наука про релігію.
5. Структура та зміст релігієзнавства.
6. Предмет та структура релігієзнавства.
7. Суспільство і релігія.
8. Релігія як складне соціально-історичне явище.
9. Релігія як особливий духовний феномен, форма суспільної та індивідуальної свідомості.
10. Культура і релігія.
11. Релігія як галузь духовної культури людства.
12. Мораль і релігія. Релігійна мораль.

13. Політика і релігія.
14. Освіта і релігія. Релігійна освіта.
15. Наука і релігія.
16. Філософія і релігія: філософія релігії, релігійна філософія.
17. Література і релігія. Релігійна (богословська та богослужебна) література.
18. Мистецтво і релігія. Релігійне мистецтво.
19. Архітектура і релігія. Церковна архітектура та храмове будівництво.
20. Структура та зміст релігії.
21. Основні елементи релігії: релігійні ідеї, релігійні почуття, релігійний культ та релігійні організації.
22. Релігійна свідомість та її рівні: релігійна психологія та релігійна ідеологія.
23. Богослов'я (теологія) як основа релігійної ідеології: структура та зміст.
24. Основні типи та історичні форми релігії.
25. типи релігійних організацій.
26. Релігійна конфесія. Її типи та різновидності.
27. Соціальні функції релігії.
28. Первісна релігія, її ранні форми та основні різновиди.
29. Основні елементи та культу первісної релігії: магія, фетишизм, тотемізм, аніматизм, анімізм.
30. Родоплемінні культу: природи, тотемізм, астральні, землеробські, духів предків, шаманізм.
31. Язичництво, його характерні риси, особливості прояву та основні різновиди.
32. Ранні та пізні етнічні релігії.
33. Національно-державні релігії: історія і сучасність.
34. Космологія й міфологія у первісному осмисленні світу.
35. Первісні форми релігії: міфологія та магія.
36. Виникнення релігії: початки релігійного осмислення світу.
37. Еволюція релігії первісного суспільства: первісна релігія, родоплемінні культу.
38. Родоплемінні культу: їх історія, періодизація та класифікація.
39. Міфологія та релігія Стародавнього Сходу (Шумеру, Вавілону, Єгипту, Фінікії, Палестини, Ассирії, Урарту, Ірану, Індії, Китаю).
40. Міфологія та релігія античного світу (Стародавньої Греції, Стародавнього Риму).
41. Еволюція релігійних вірувань та язичницький пантеон Стародавнього Риму.
42. Особливості міфології та релігії елліністичної епохи.
43. Ведизм та брахманізм як форми еволюції релігії Стародавньої Індії.
44. Сучасні національно-державні релігії: іудаїзм, зороастризм, мандеїзм, індуїзм, джайнізм, сикхізм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм.
45. Іудаїзм: особливості віровчення та культу, основні напрями.

46. Іудаїзм та його богословська література (Тора, Танах, Талмуд).
47. Зороастризм та його різновидності.
48. Веди – основна релігійно-міфологічна пам'ятка давньоіндійського суспільства.
49. Еволюція релігії Стародавньої Індії (ведизм, брахманізм, джайнізм, буддизм, індуїзм, сикхізм).
50. Сучасні національні релігії Індії (індуїзм, джайнізм, сикхізм).
51. Індуїзм – релігійна основа життя індійського суспільства: історія і сучасність.
52. Національні релігії Китаю (конфуціанство, даосизм): історія і сучасність.
53. Синтоїзм – національна релігія Японії: історія, міфологія, особливості віровчення та культу.
54. Світові релігії. Буддизм, християнство та іслам: історія виникнення, географічне поширення.
55. Буддизм: особливості віровчення та культу, ідейні напрямки та основні різновидності.
56. Ламаїзм – особлива різновидність буддизму.
57. Тантризм – тантричний буддизм: особливості віровчення та культу.
58. Чань-буддизм (китайський дзен) та дзен-буддизм (японський дзен): історія та сучасність.
59. Ідейні джерела християнства: іудаїзм, східні культи, вульгаризована пізньоантична філософія.
60. Іслам: особливості віровчення, культу та церковної організації.
61. Сунізм та його різновидності.
62. Шиїзм та його різновидності.
63. Коран і Суна – Святе Письмо та Святий Переказ мусульман.
64. Іслам і мусульманське богослов'я (калам).
65. Іслам і мусульманське право (шаріат).
66. Релігійний модернізм. Сучасні нетрадиційні релігійні культи.
67. Причини появи та особливості прояву сучасного релігійного модернізму, його класифікація.
68. Нетрадиційні культи західного походження (неохристиянство, Церква уніфікації, Церква Сайєнтології, Діти Бога).
69. Нетрадиційні культи східного походження (крішнаїзм, Товариство трансцендентальної медитації, Місія Божественного світла, Міжнародна комуна сан'ясинів, Аум Сінрікьо).
70. Сучасні апокаліптичні, містико-магічні та синкретичні культи, неозичництво, сатанізм.

Контрольна робота

Індивідуальне завдання в межах дисципліни «Географія релігій і культур» навчальним планом не передбачене.

Перелік контрольних запитань до дисципліни

1. Завдання, предмет та об'єкт академічного релігієзнавства.
2. Релігієзнавство як галузь богословського, філософського та гуманітарного знання.
3. Дисциплінарна структура релігієзнавства (філософія релігії, феноменологія релігії, соціологія релігії, психологія релігії, історія та географія релігії).
4. Релігієзнавство як навчальна дисципліна.
5. Понятійно-категоріальний апарат релігієзнавства.
6. Герменевтичний аспект релігієзнавства.
7. Релігієзнавство і теологія.
8. Принципи академічного релігієзнавства (об'єктивності, історизму, дуальності і загальнолюдськості) як гносеологічні феномени.
9. Зміна парадигм методологічного мислення в релігієзнавстві.
10. Сутність і визначення феномену релігії.
11. Структура релігії і закономірності її змін.
12. Витоки релігії: багатоманіття їх концептуального визначення.
13. Ідея подвійності світу - головна риса релігійної свідомості.
14. Істини буття Бога в релігії. Докази буття Бога.
15. Питання походження світу в релігії.
16. Релігійне витлумачення людини.
17. Есхатологічна перспектива світу.
18. Проблема можливості пізнання релігії.
19. Релігія як знання.
20. Поняття релігійної істини.
21. Проблема богопізнання.
22. Відображальне відношення і власний зміст релігійного феномену.
23. Релігійні переживання.
24. Релігійний досвід і його типи.
25. Релігійна віра: природа, вияви, структура.
26. Релігійна діяльність: сутність та форми вияву.
27. Особливості інтелектуальної діяльності в релігії.
28. Культова діяльність в її праксеологічному вимірі.
29. Культова особливість як основа конфесійної диференціації.
30. СENS буття людини у світі. Вчення про спокуту і спасіння.
31. Інституалізація релігії. Типологія релігійних інституцій.
32. Аксіологічний статус релігії.

33. Природа і особливості світських релігій.
34. Функціональність як сутнісна характеристика релігії.
35. Функції релігії та її роль у житті людини і суспільства.
36. Плюралізм поглядів на характер і природу релігії в сучасному релігієзнавстві.
37. Проблема періодизації історії релігії і її типологізація.
38. Загальні закономірності еволюції релігії.
39. Закономірності релігійного процесу в Україні.
40. Час та умови виникнення вірувань.
41. Чуттєво-надчуттєві вірування.
42. Демоністичні вірування.
43. Первісні вірування, міфологія, світогляд.
44. Родоплемінні культи: природи, тотемізм, астральні, землеробські, духів предків, шаманізм.
45. Язичництво, його характерні риси, особливості прояву та основні різновиди.
46. Історичне підґрунтя виникнення етнічних релігій.
47. Народні релігії.
48. Національні або етнодержавні релігії.
49. Різновиди етнічних релігій.
50. Зороастризм та його різновидності.
51. Еволюція релігії Стародавньої Індії (ведизм, брахманізм, джайнізм, буддизм, індуїзм, сикхізм).
52. Індуїзм як головна національна релігія Індії: особливості віровчення та культу, основні напрями.
53. Національні релігії Китаю (конфуціанство, даосизм): історія і сучасність.
54. Синтоїзм – національна релігія Японії: історія, міфологія, особливості віровчення та культу.
55. Іудаїзм як національна релігія
56. Особливості світових релігій.
57. Буддизм, християнство та іслам.
58. Буддизм, особливості його віровчення та культу. Ідеологія і місце в сучасному світі.
59. Дзен-буддизм та ламаїзм – особливі різновиди історичної еволюції буддизму.
60. Особливості буддизму хінаяни та махаяни. Філософія буддизму.
61. Біблія як священна книга християнства.
62. Засади християнського віровчення.
63. Християнська моральна доктрина.
64. Культ в системі християнської релігії.
65. Іслам та його основні напрями (сунізм, шиїзм).
66. Іслам у житті арабо-мусульманського світу: історія і сучасність.
67. Калам і суфізм як спекулятивна теологія та містичне богослов'я ісламу.

68. Шаріат і класичне мусульманське право.
69. Коран і Сунна як Святе Письмо та Святий Переказ ісламу.
70. Релігія як галузь духовної культури людства.
71. Особливості релігії як морального чинника. Етичні виміри релігії.
72. Релігійна мораль. Особливості моральних концепцій різних типів релігії.
73. Оновлення морально-етичного вчення сучасних релігій.
74. Структурний і функціональний рівень взаємовпливу релігії і політики.
75. Держава і церква: основні моделі взаємодії.
76. Природа громадянської релігії.
77. Освіта і релігія. Релігійна освіта. Наука і релігія.
78. Філософія і релігія: філософія релігії, релігійна філософія.
79. Релігійна (богословська та богослужебна) література.
80. Релігія в мистецтві і мистецтво в релігії.
81. Архітектура і релігія. Церковна архітектура та храмове будівництво.
82. Секуляризація і секулярні процеси сучасності.
83. Натуралістичні міфи і феномен нової білярелігійної свідомості.
84. Дохристиянські вірування на українських теренах.
85. Українське язичництво.
86. Прийняття і поширення християнства в Україні.
87. Релігія і Церква в тоталітарну добу.
88. Багатоконфесійність України. Міжконфесійні колізії.
89. Кризові явища в сучасному релігійному житті.
90. Глобальні проблеми сучасності в їх релігійному витлумаченні і розв'язанні.
91. Міжконфесійні відносини у світі. Проблема християнського екуменізму.
92. Етноконфесійна ситуація в Україні.
93. Становлення національних церков як складова національного відродження.
94. Релігійний чинник в контексті політичного життя України.
95. Джерела та головні форми вільнодумства.
96. Вільнодумство як традиційне явище духовного життя.
97. Свобода релігії, свобода віросповідання, свобода в релігії.
98. Свобода совісті й толерантність.
99. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви.
100. Законодавче закріплення свободи совісті в Україні.

Приклад тестів до заліку:

1. Хто зі згаданих постатей не був пророком юдаїзму?

- а) Мойсей;
- б) Іоан;
- в) Єремія;

г) Осія.

2. Засновником буддизму був:

а) Магавіра;

б) Могамед;

в) Шак'ямуні;

г) Ісус Христос.

3. Кааба – це:

а) священний символ християнства;

б) центральний храм Мекки;

в) божественне послання Могамеду;

г) священний текст буддизму.

4. Які два таїнства (із 7) залишилися в лютеранстві?

а) миропомазання і хрещення;

б) хрещення і причастя;

в) сповідь і священництво;

г) обрізання і шабат.

5. Ким був Августин Блаженний?

а) засновником напрямку в іудаїзмі;

б) засновником кальвінізму;

в) Папою римським;

г) один із Отців Церкви.